

Dr. Lőwi Ildikó:

A történelem peremén, a Rábaköz szívében

2023. november 15-én a népdal igazat állított: „A csornai koronára süt a nap,.....”. Valóban, Csorna városában ragyogó napsütés fogadott bennünket. Aktuális kultúrakutató szemináriumai gyakorlatunkra érkezünk ide Dr. Lanczendorfer Zsuzsa tanárnő vezetésével.

A Csornai Múzeum a Rábaköz helytörténeti és néprajzi értékeinek helyet adó Közgyűjtemény, a Premontrei Rend Csornai Apátságának klasszicista épületében.

Szívélyes fogadtatásban volt részünk Szalayné Galambosi Tímea, a Csornai Művelődési Központ és Könyvtár igazgatóasszonya részéről, akinek szívből jövő, szenvedélyes előadása lenyűgözött bennünket. Kérdéseinkre igazi szakmai profizmussal, apró részleteket sem kihagyva válaszolt.

Csodálatos helytörténeti és történelmi utazás vette kezdetét, a múzeum földszintjén Hertay Mária szakrális tartalmú tűzzománcainak megtekintésével kezdődött. A séta során

visszaköszöntek korábbi tanulmányaink, magunk előtt láttuk a '48-as szabadságharc bátor harcosait, a csornai tűzvészből maradt tárgyi emlékeket, és a régészeti kutatásokon feltárt különleges eszközöket, ékszereket, tárgyakat. Sokáig időztünk a legelőkelőbb hun nők csodálatos fejdíszé előtt. A Fekete-tenger melléki és a romániai ritka példányok mellett a Kárpát-medencében egyetlen ilyen ékszer került elő, a csornai.

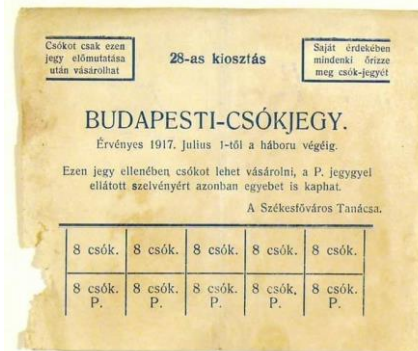

Hallhattunk Csorna hűségének tanúbizonyságáról a trianoni békeszerződés kapcsán, majd

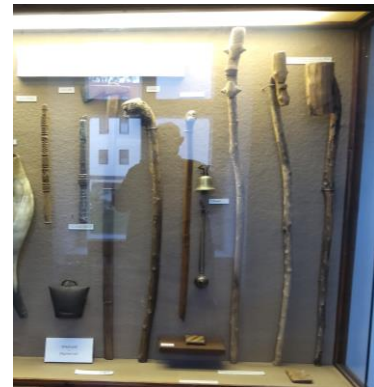
láttuk a csornai Rongyos Gárda katonáit, korhű öltözküdben és fegyvereikkel is. Az 1920-as évek hangulatát Trianon után megannyi korabeli plakát idézte fel, közülük ez a térkép volt a legbeszédesebb.

Meglepetésképpen a csókjegy másolatát és annak funkcióját mesélte el az igazgatóasszony. A frontról hazatérő katonáknak szánt jegyet tulajdonképpen megelőző egészségügyi célból nyomtatták, ugyanis „*A tábori és tartalék bordélyok hálózata által terjesztett, a nemi úton terjedő betegségek megelőzése és visszaszorítása, illetőleg a fertőzött*

személyek kiszűrése” volt a cél. A seregben a privát bordélyokba járás miatt elharapózott nemi betegségek visszaszorítása így a kezdeti 12%-ról a felére sikerült.¹

Az emeleti kiállítóterben kapott helyett a néprajzi tematikájú közösségi tér, ahol a rábaközi paraszti életmód és gazdálkodás

tárgyi emlékei kaptak helyet.

A földművelés és állattenyésztés eszközeinek megtekintése után betekintettünk az egyes műhelyekbe, többek között a falu életéhez hozzá tartozó, általában egy db szatócsboltba is.

A tréfás pillanatok sem maradhattak el: a tanárnő beállt a szatócsbolt pultja mögé és így biztatta a hallgatóságot: „*Tessék, csak tessék, pontos a mérlegem!*” És mi boldogan vásároltunk vetőmagokat, ecetet, cukrot, lisztet, visszarepítve magunkat abba a falusi környezetbe, amit a kiállítás oly hűen ábrázolt. Az ilyen pillanatokra szívesen emlékeznek azok is, akik modern korunk szülöttei és csak a múzeumok gyűjteményéből idézhetik fel

nagyszüleik életmódját, szokásait.

A következő teremben a mindennapi használati tárgyak és gyermekjátékok meglevenítették a múlt egy kis szeletét, a tanárnő pedig elmesélte, miért szív alakú a széken a lyuk, és miért úgy alakították ki az edényeket, ahogyan tették azt, okosan, paraszti bölcsességgel. A praktikum itt szépséggel és esztétikával párosult.

¹ A csókjegy története, forrás: <https://promotions.hu/orszagos/zene-film-kultura/2023/11/09/csokjegy-elso-vilagaboru-katonak-trollkodas-humor> Letöltve: 2023. 12. 10.

A következő terembe érve elállt a lélegzetem. A paraszti viseletek láttán a régen halott, de 100 évet megért nagymamám jutott az eszembe. Az ő meséi elevenedtek meg az üvegkirakatok mögött. Elmondta nekem még gyermekként, hogyan lesz a lányból asszony, a fiúból férfi,

hogyan hordták a ruhájukat, mit meséltek el vele, és hogyan ünnepelték a búcsút. Még mindig őrzöm a lenvászonból kézzel szövött, durva törölközőjét. Nehéz sorsa volt az akkori asszonyoknak. Láttunk igazi vásárfiát, díszes tulipános ládát, a rábaközi pásztorok egyedi fafaragási stílusú pásztorbotjait, és a méltán híres, csodálatos kékfestő anyagok mintafáit, majd a kész vásznakat.

A 19-20. századi kiállított tárgyak közül említést érdemel egy innovatív, előremutató találmány: Gestetner Dávid stencilgépe, aki 1881-ben alapította első üzletét Londonban, nagy sikerrel, ugyanis a stencilezés gépesítése forradalmasította a sokszorosítást.

A látnivalók sokaságát fokozta a gyönyörű Premontrei Apátsági könyvtárterem

megtekintése, ami a díszünnepségeknek ad otthont. A kiállított tárgyak felülmúlhatatlan szépsége és az igazgató asszony professzionista előadása nem egykönnyen felejthető. A nap lezárásaként szórakoztató és sziporkázó előadást hallgattunk meg a paraszti kultúra humoráról a Csornai Nyugdíjas Akadémia keretében, ahol az előadás után beszélgethettünk is a hallgatósággal. Az előadás színvonalát mutatta, hogy ülőhelyek már nem

voltak, a terem zsúfolásig megtelt, és az előadás végén a tanárnő nem győzte a gratulációkat fogadni. A remek előadás mély és sokrétű kutatómunkát feltételezett, párosulva és fűszerezve az autentikus népdalok éneklésével. Igazán üdítő élmény volt.

A kultúrakutató csoport nevében köszönetet szeretnék mondani Szalayné Galambosi Tímea igazgató asszonynak és dr. Lanczendorfer Zsuzsa tanárnőnek a nagyszerű, egy szokványos órához egyáltalán nem hasonlítható kutató szemináriumért.

A csornai kultúrakutató szemináriumnak ez lehet a mottója: Igaz az, hogy a kultúra mindaz, amit örököltünk, ami velünk él, ami bennünk tovább lüktet, és amit képesek vagyunk megőrizni, ápolni és tovább adni. Ha szeretettel ápoljuk és vigyázunk rá, a jelentősége megnő, kinyílik, és példát mutat a további életutunkhoz.